

Інстытут беларускай культуры: здабыткі, значэнне, вынікі дзейнасці.
Мінск, 2017. С.11-20

Э.Р.ЮФЕ (БДПУ імя М.ТАНКА)

УДЗЕЛ У.І.ПІЧЭТЫ У СТВАРЭННІ І ДЗЕЙНАСЦІ ІНСТЫТУТА БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ

Велізарную ролю ў развіцці навукі і культуры на тэрыторыі Беларусі ў 1922-1928 гадах адыграў Інстытут беларускай культуры (Інбелкульт) – вышэйшая шматгалінаваная навукова-даследчая ўстанова БССР.

Першым старшыней Інбелкульту быў С.М.Некрашэвіч, а з 1925 года яго ўзначальваў У.М.Ігнатоўскі.

Да сённяшняга дня застаецца спрэчным пытанне аб даце яго заснавання. У гістарычнай літаратуры фігуруюць тры даты – 30 студзеня, 1 лютага і 20 лютага 1922 года. У афіцыйных выданні ўвайшла дата 30 студзеня 1922 года, якую назваў былы правадзейны член Інбелкульту, акадэмік АН БССР Г.І.Гарэцкі.

Стварэнне і дзейнасць Інстытута беларускай культуры цесна звязана з імем выдатнага гісторыка-славіста, першага рэктара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, прафесара Уладзіміра Іванавіча Пічэты.

Яшчэ ў студзені 1921 года нарада прадстаўнікоў беларускага грамадства пры Народным Камісарыяце асветы ССРБ, скліканая па ініцыятыве С.М.Некрашэвіча, выбрала камісію на чале з рэдактарам газеты “Савецкая Беларусь” З.Ф. Жылуновічам для выпрацоўкі статуту Інбелкульту. Выпрацаваны гэтай камісіяй праект статуту Інстытута беларускай культуры “адводзіў толькі шырокае месца культурна-грамадскім пытанням, надаючы такім чынам, Інбелкульту характар больш грамадскай, чымся навукова-даследаванай установы [1, с.15].

Побач з выпрацоўкай праекта статута Інстытута Беларускай Культуры камісіяй Мінску, прафесар Маскоўскага ўніверсітэта, кіраўнік навуковага аддзела Галоўнага архіўнага ўпраўлення РСФСР, будучы рэктар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта ў Маскве апрацоўвае праект статута Інбелкульту па тыпу навукова-даследчых інстытутаў [2, с.131].

У чэрвені 1921 года для канчатковай выпрацоўкі статута ІБК была створана камісія ў складзе акадэміка Я.Ф.Карскага, Я.Л.Дылы і С.М.Некрашэвіча. Да лістапада 1921 года яна распрацавала статут Інстытута беларускай культуры, які аб’яднаў абодва прынцыпы развіцця інстытута – і як навукова-даследчай, і як культурна-грамадскай установы [3, с.7-8].

Але ў першую чаргу ажыццявілася ідэя і праект статута ІБК, якія прапанаваў Пічэты – развіцце Інбелкульту у першую чаргу як навукова-даследчай установы ССРБ.

У 1924 годзе Уладзімір Іванавіч становіцца правадзейным членам Інстытута беларускай культуры.

У пачатку лістапада 1924 года адбылася 3-я сесія ЦВК БССР. На паседжанні 4 лістапада стаяў спецыяльны даклад Народнага Камісарыята

асветы аб Інбелкульце. Доклад зрабіў намеснік Наркома асветы рэспублікі А.В.Баліцкі.

Яго тэзісы знайшлі падтрымку ў дыскусійных выступленнях моваведа Я.Лесіка і рэктара БДУ У.Пічэты.

У 1924 годзе была заснавана гістарычна-археалагічная секцыя ІБК, якая ў 1926-1927 годзе атрымала назву секцыі “сацыяльна-гістарычнай”. На чале яе з пачатку існавання сталі прафесар У.Пічэта і навуковы сакратар В.Дружчыц [4, с.43].

Уладзімір Іванавіч неаднаразова выступаў з цікавымі, змястоўнымі дакладамі на пасяджэннях гісторыка-археалагічнай секцыі. Скупыя радкі газет тых часоў утрымліваюць кароткія паведамленні аб гэтых дакладах. Так, 15 кастрычніка 1924 года быў заслуханы доклад прафесара У.І.Пічэты “А.П.Сапуноў і яго навуковая дзейнасць”.

18 кастрычніка 1924 года газета “Савецкая Беларусь” дала інфармацыю аб пасяджэнні гэтай секцыі. Прывядзём фрагменты гэтай інфармацыі:

“15 кастрычніка г.г. адбылося пасяджэнне гісторыка-археалагічнай секцыі Інбелкульту, ахвяраванае памяці А.П.Сапунова.

Быў заслуханы доклад праф. У.І.Пічэты “А.П.Сапуноў і яго навуковая дзейнасць, у якім У.І.Пічэта зрабіў ацэнку навуковай дзейнасці Аляксея Парфёнавіча.

Разглядаючы яго навуковыя працы, У.І.Пічэта заўважае, што дзейнасць А.П.адзначаецца тым, што ў кожным з яго твораў вельмі многа фактаў з гістарычнага жыцця Беларусі, аб якіх ніхто не ведаў.

“Віцебская Старына” А.П.Сапунова, нягледзячы на сваю аднабокасць у поглядах, да гэтых гадоў зьяўляецца настольнай кнігай гісторыка Беларусі, асабліва ж каштоўны тым увагі А.П., дзе ён прыводзіць цытаты з архіўных дакументаў альбо ўказанні на іх.

Ацэньваючы другую грунтоўную працу А.П.Сапунова “Рака Заходняя Дзвіна”, у якой А.П. даў поўны гісторыка-геаграфічны і эканамічны нарыс басэйну гэтай ракі, У.І.Пічэта адзначае, што гэта праца зьяўляецца надзвычайна важнай. Падобных да гэтых прац другіх няма. Нягледзячы на яе некаторую ўстарэласць, праца служыць падручнікам і географу, і гісторыку. І эканамісту.

Адзначаючы тым цяжкія ўмовы для працы А.П.Сапунова, як цензура з вялікадзяржаўным шавінізмам, адсутнасць сродкаў для выдання прац, У.І.Пічэта тлумачыць гэтым некаторую тэндэнцыйнасць твораў А.П.Сапунова.

Каб А.П.Сапуноў пісаў свае творы, - кажа У.І.Пічэта, - так, як ён разумеў усе гістарычныя падзеі, то спадзявацца на друк іх А.П. ня мог; пры строгай цензуры 80-х гг. XIX ст.

Дзякуючы гэтаму, прыходзіцца чытаць творы А.П. між радкоў і карыстацца тымі заўвагамі аўтара на дакументы, скарыстаныя для той ці іншай працы.

Характарызуючы А.П. як навуковага дзеяча, зьяўляецца вельмі каштоўная яго рэцэнзія, напісаная ім па прапанове Акадэміі навук на твор

аднаго з нямецких вучоных, фон Кейслера “Русское владычество в Прибалтийском крае”, у якой А.П. дакументальнымі фактамі разьбіў довады нямецкага вучонага, і ўсяго толькі на двух апошніх старонках рэцэнзіі зрабіў заключэньне.

Такая ўмеласць карыстаньня матар’яламі характарызуе А.П., як выдатнага гісторыка першай маркі.

Гаворачы аб вартасьці прадсьмертнага твору А.П. “Гісторыя Віцебску”, У.І.Пічэта ўспамінае 90-я гг. XIX ст., у часы якіх А.П. пачаў зьбіраць у маскоўскіх архівах матар’ял для гэтае працы.

-Чарговае заданьне гісторыі Беларусі, - кажа У.І.Пічэта, - гэта вывучэньне гісторыі кожнага з гарадоў Беларусі паасобку, дзякуючы чаму “Гісторыя Віцебску”, напісаная такім масцітым вучоным, якім быў Сапуноў, патрабуе хутчэйшага выданьня.

Ацэньваючы А.П.Сапунова, як навуковага дзеяча, У.І.Пічэта адзначае, што А.П.Сапуноў ніколі не паўтараў у сваіх творах чужых думак, прытрымоўваючыся прыказкі “Лепш сваё горшае, чым чужое лепшае”.

А.П.Сапуноў пракладваў на працягу сваёй дзейнасьці вехі для беларускай гісторыі, без якіх было б немагчма ісьці наперад.

У творах А.П. адчуваецца сьвежасьць матар’ялу, які будзіць навуковую думку дасьледчыка.

У асобе А.П.Сапунова Беларусь страціла не толькі знатака краю, але і дасьледчыка, які стварыў эпоху ў гістарыяграфіі Беларусі.

Да А.П.Сапунова гісторыя Беларусі была чысты аркуш паперы, ён адзін з першых пачаў яго запісваць.

Як Ключэўскі ў Маскоўшчыне, Антановіч на Украіне, так і Сапуноў побач з імі зрабіў эпоху ў гісторыі Беларусі.

Неабходна напісаць поўную манаграфію аб жыцьці і дзейнасьці А.П.Сапунова, - кажа У.І.Пічэта, - гэта будзе помнікам, адбіваючым яго заслугі перад Беларускаю, і падзякай маладога пакаленьня за працы Аляксея Пятровіча Сапунова, высвятляючыя мінулае жыцьцё, эканоміку і этнаграфію нашай краіны – Беларусі...

Напісаньне манаграфіі аб Сапунову даручана У.І.Пічэту”[5]

19 лістапада 1924 года члены гісторыка-археалагічнай секцыі заслухалі яго даклад на тэму “Эпоха дваровай гаспадаркі ў Беларусі ХІУ-ХУ стст.”.

Гэта секцыя была, бадай, самай- актыўнай у складзе Інбелкульта. Доклады як па гістарычных, так і па археалагічных пытаннях, зробленыя на агульных пасяджэньнях гістарычна-археалагічнай секцыі, заўсёды выклікалі жывы інтарэс і збіралі значную колькасць прысутных. Сярод праслуханых дакладаў варта адзначыць наступныя: прафесар У.Пічэта – “Губернатарская ўлада і сялянскі рух на Беларусі”; праф.С.Кацэнбоген – “Да пытання аб гістарычнай культуры Беларусі”; прафесар Лаўроўскі – “Каменныя помнікі Беларусі і іх надпісы”; Д.Даўгяла – “Адносіны ўрада Паўла I да ўніяцкай царквы на Беларусі” і “Цэх магілеўскіх гуртоўшчыкаў у ХУІІ в.”; І.Сербаў – “Аб раскопках курганаў ў раене г.Менску”(Рылаўшчына); В.Дружыц “Месца Менск у ХУІ веку”; М.Шчэкаціхін (на сумесным сходзе гістарычна-

археалагічнай секцыі і секцыі беларускага мастацтва) – “Беларускія маляры ў Польшчы ў XV веку і Слуцкія майстэрні паясоў у XVIII-XIX вв.”; А.Шлюбскага -1) “Да пытання аб забароне беларускага друку расійскім урадам у XIX стагоддзі”; 2) “Беларусь у літаратуры рускіх вучоных” і К.Палікарповіча “Аб неалітычных стаянках на р.Сожы” [4. с.46].

У сувязі з 400-леццем беларускага друку, якое адзначалася ў 1925 годзе, гістарычна-археалагічная секцыя Інбелкульта прыняла у падрыхтоўцы да публікацыі і самой публікацыі выдання “Чатырохсотлецце беларускага друку.1525-1925” (Мн., 1926), якое ў той час называлі “Скарынінскім зборнікам”. У гэтай кнізе чатыры даследаванні У.І.Пічэты – “Полацкая зямля ў пачатку XVI стагоддзя”, “Беларускае адраджэнне ў XVI стагоддзі”, “Друк на Беларусі ў XVI і XVII стагоддзях” і “Scoriniana”.

У пачатку (хутчэй за ўсе – у лютым-Э.І.) 1925 года ў якасці правадзейнага члена Інбелкульта, старшыні гістарычна-археалагічнай секцыі ІБК, старшыні бібліятэчнай камісіі, рэктара БДУ У.Пічэта разам з загадчыкам Беларускай дзяржаўнай і універсітэцкай бібліятэкай І.Сіманоўскім напісаў службовае пісьмо ў Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Беларускай ССР аб неабходнасці камплектавання Беларускай дзяржаўнай і універсітэцкай бібліятэкі беларускімі старадрукаванымі кнігамі. Прывядзем тэкст гэтага малавядомага архіўнага дакумента:

“Исполняющееся в марте 1925 г. 400-летие белорусской печати – выхода в Вильне “Апостола” Ф.Скорины должно будет, безусловно, быть ознаменовано как крупнейший исторический праздник белорусской культуры. В этом празднестве Белорусская государственная и университетская библиотека должна будет занять то центральное место, которое ей принадлежит по праву как государственному книгохранилищу БССР.

Однако при всем том росте, который обнаружила библиотека за краткий период своего существования, в силу условий, в которых она выросла. При самых минимальных затратах на ее комплектование в основном отделе библиотеки по белорусоведению остается пробел, который в обычном порядке без затраты огромных средств не может быть восполнен, за исключением отдельных изданий.

Это отсутствие произведений старинной белорусской, так называемой западнорусской печати – издания, например, самого Скорины отсутствуют совершенно. Это собрание тем более важно, что произведения печати, вышедшие в пределах Белоруссии в начальный период славянского книгопечатания, составляют не менее половины всех изданий, вышедших за этот период, и наличие его в государственном книгохранилище Белоруссии - необходимо.

Как указано выше, комплектование этого собрания обычным порядком, путем закупки, совершенно невозможно. так как все эти издания представляют собой библиографические редкости.

Между тем, во многих старых книгохранилищах СССР имеется немалое количество этих изданий не в одном, но в нескольких экземплярах. Значительная часть этих экземпляров была в свое время вывезена из пределов

Белорусии, из которой вообще систематически изымались культурные ценности и которая, благодаря этому, их в настоящее время совершенно лишена.

Помимо существования и ранее в библиотеках, главным образом Ленинграда и Москвы, дублетных экземпляров старопечатных изданий, происшедшее за время революции слияние многочисленных книжных фондов и их централизация еще более увеличило число дублетных, излишних там, экземпляров. Так, например, слиты с Российской публичной библиотекой в Ленинграде – библиотека бывшей Петроградской духовной академии, а с бывшей библиотекой Румянцевского музея – библиотека Троицко-Сергиевской Лавры – обе крупнейшие хранилища старопечатных славянских изданий. И здесь, и там, между прочим, имелись одни и те же издания Скорины.

Ввиду изложенного и принимая во внимание огромное культурное значение сосредоточения в белорусской государственной библиотеке собрания произведений старинной белорусской печати, а также необходимость приурочения его открытия ко дню исключительного культурного юбилея, Белорусский государственный университет просит ЦИК БССР войти с представлением в ЦИК СССР об издании постановления. Обязующего союзные книгохранилища выделить в одном экземпляре имеющиеся у них дубликаты произведений старинной белорусской печати (издание в пределах этнографической Белоруссии или на так называемом западнорусском языке) и передать не позже 15 февраля 1925 г. в Белорусскую государственную и университетскую библиотеку” [8, л.14, 14 об. Заверенная копия].

Рэальныя дасягненні камісіі ў навуковай працы наступныя. Прагледжаны і падрыхтаваны да друку том матар’ялаў па гісторыі Беларусі...падрыхтаваны да друку падручнікі для семінарыяў: рас. Летапісы (Краскоўскі), беларускія летапісы (Даўгяла), агульнадзяржаўныя прывілеі Беларусі (Доўнар-Запольскі), прывілеі на Майдэборскае права (Дружчыц), прывілеі цэхаў (Пічэта)”[6, с.54-55]

У кастрычніку 1925 года ў складзе Інбелкульту была арганізавана адпаведная гістарычна-археалагічная камісія на чале з М.В.Доўнар-Запольскім.

Пасля ад’езду М.В.Доўнар Запольскага ў верасні 1926 года ў Маскву старшынёй гэтай камісіі быў выбраны У.І.Пічэта. У паведамленні аб дзейнасці гэтай камісіі ад 28 кастрычніка 1926 года адзначалася:

“20 кастрычніка адбылося пасяджэнне гістарычна-арэалёгічнай камісіі Інбелкульту, на якім абгаварваўся план працы сэкцыі на бягучы акад. год. На пасяджэнні пастаноўлена прадоўжыць пад кіраўніцтвам праф. У.Пічэты і дац. В.Дружчыца вывучэнне Літоўскай метрыкі, якое адбывалася шляхам выпіскі найбольш важных яе мейсц у мінулым 1925/26 акад г. Перапіску на гэты год сэкцыя даручыла Г.Баярчуку.

У звязку з тым, што Мэтрыка знаходзіцца ў Маскве і вывучэнне яе беларускімі вучонымі выклікае значныя матар’яльныя страты, камісія

ўзнімае акцыю аб тым, каб была праведзена ў жыццё пастанова ўсебеларускага зьезду гісторыкаў і архэолёгаў аб перадачы Мэтрыкі БССР”[7]

А навуковы сакратар гістарычна – архэалагічнай камісіі ІБК З.Даўгяля сведчыў:

“Гістарычна-архэалёгічная камісія ІБК, адчыненая ў кастрычніку 1925 г. у складзе старшыні праф.М.В.Доўнар-Запольскага і навуковага сакратара З.І.Даўгяля, у хуткім часе пашырылася, прычым у склад яе ўвайшлі У.І.Пічэта, В.Д.Дружчыц, М.В.Мялешка, І.А.Сербаў, К.В.Харламповіч, А.М.Ляўданскі.

Камісія мела 27 пасяджэнняў.

У пачатку лістапада 1927 года СНК БССР зацвердзіў 14 сапраўдных членаў Інстытута беларускай культуры, сярод якіх па кафедры гісторыі права і гаспадаркі Беларусі быў і Уладзімір Іванавіч [9, с.539-540]. У.І.Пічэта стаў загадчыкам гэтай кафедрай [10, арк.2].

У канцы 1923-пачатку 1924 года ў сістэме Інстытута беларускай культуры было створана Цэнтральнае бюро краязнаўства (ЦБК), у задачы якога ўваходзіла арганізацыя краязнаўчых таварыстваў і агульнае кіраўніцтва іх дзейнасцю. У першы склад ЦБК, які быў зацверджаны загадам Народнага камісара асветы БССР 28 сакавіка 1924 года, увайшлі такія вядомыя навукоўцы як А.Смоліч, У.Пічэта, С.Скандракоў, М.Азбукін, В.Дружчыц [4, с.84].

Прыкметны ўклад у вывучэнне тэрыторыі БССР ў 1920-я гады ўнеслі члены краязнаўчага таварыства Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Асобныя студэнцкія гурткі былі аб’яднаны ў 1925 годзе ў адзінае таварыства. Старшыней яго быў выбраны прафесар У.І.Пічэта. намеснікам – Я.Марук.

З 1926 года пачалася арганізаваная дзейнасць студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта па вывучэнню тэрыторыі розных рэгіонаў рэспублікі. Асноўнай мэтай студэнцкага таварыства з’яўлялася вывучэнне Беларусі ў прыродна-геаграфічным, культурным і гістарычным напрамках. Яно збірала краязнаўчыя матэрыялы ў час экспедыцый, экскурсій, нндывідуальных камандзіравак. Таварыства ставіла сваёй мэтай і падрыхтоўку з ліку студэнтаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта метадыстаў і арганізатараў краязнаўчага руху ў БССР. Краязнаўчае таварыства БДУ з’явілася першым таварыствам у вышэйшых навучальных установах СССР. Заслуга правадзейнага члена ІБК, члена Цэнтральнага бюро краязнаўства У.І.Пічэты ў тым, што ў шэрагах студэнцкага кіраўніцтва БДУ вырасла цэлая плеяда здольных энтузіястаў, якія сталі вядомымі краязнаўцамі, асабліва ў галіне архэалагічнага краязнаўства, і здзейснілі шэраг навуковых эспедыцый па вывучэнню розных рэгіонаў Беларусі.

Уладзімір Іванавіч прыняў дзейсны ўдзел у падрыхтоўцы і правядзенні ў сакавіку 1924 года Мінскай, а затым і Усебеларускай краязнаўчай канферэнцыі. Ён удзельнічаў у арганізаваных Інбелкультам і Наркамасветы БССР Краязнаўчых з’ездах, а таксама быў камандзіраваны ў якасці дэлегата на ўсесаюзныя з’езды. У пачатку 1928 года Прэзідыум Інбелкульту зацвердзіў склад Рады Адзелу гуманітарных навук. Яе старшыней стаў

С.Некрашэвіч. намеснікам старшыні – прафесар А.Ясінскі, а членамі -- прафесар У.Ігнатоўскі. Я.Лесік. прафесар І.Замоцін. прафесар У.Пічэта, В.Ластоўскі, К.Міцкевіч (Я.Колас), І.Луцэвіч (Я.Купала), З.Жылуновіч (Ц.Гартны), прафесар С. Матулайціс, прафесар Б.Эпімах-Шыпіла, прафесар П.Бузук. прафесар В.Дружчыц, А.Цвікевіч і Я.Дыла [2, с.43].

Аддзел гуманітарных навук дзяліўся на два класы – гісторыі і філалогіі, структура каторых у сваю чаргу складалася з кафедраў і камісій.

У справаздачы аб дзейнасці Інбелкульта за 1927/1928 акадэмічны год, які быў напісаны ў час непасрэднага пераўтварэння Інстытута ў Акадэмію навук фіксуюцца існаванне шасці кафедраў гістарычнага класа:

1.Гісторыя Беларусі (заг. У.Ігнатоўскі) з наступнымі камісіямі: па вывучэнню гісторыі гарадоў і краёў Беларусі (штатныя члены: старшыня В.Дружчыц, сакратар Т.Сцяпанаў, У.Пічэта, Д.Даўгяла, Т.Забела, М.Шчакаціхін, А.Ляўданскі, В.Ландсберг, Г.Аляксандраў...;

па вывучэнню гісторыі Беларусі XIX – XX стст. (штатныя члены: У.Ігнатоўскі, сакратар Л.Бабровіч, Т.Забела, М.Мялешка; няштатныя – усяго 14 чалавек, у тым ліку У.Пічэта, В.Дружчыц, С.Матулайціс, Д.Даўгяла, Е.Рыўлін);

археаграфічная (старшыня У.Пічэта, Д.Даўгяла) [11, с.10].

III.Археалогія(заг.У.Пічэта (Відавочная памылка, хутчэй усяго, А.Ляўданскі – Э.І.), А.Ляўданскі, С.Дубінскі, К.Палікарповіч).

Аднак і архіўныя матэрыялы не даюць адназначнай карціны структурнага раздзялення і дзейнасці гістарычнага класа Інбелкульта. Так, адносна старшыні археаграфічнай камісіі У.Пічэты адзначана, што ён з’яўляецца загадчыкам кафедрай права і гаспадаркі Беларусі, у той час як у другім дакуменце кафедра прадстаўлена ў якасці камісіі.

З імем заслужанага прафесара БССР, правадзейнага члена ІБК У.І.Пічэты звязана стварэнне Беларускай Акадэміі навук. Менавіта ён, выступаючы на УШ Усебеларускім з’ездзе Саветаў 11 красавіка 1927 года, прапанаваў арганізаваць у Беларусі самастойную Акадэмію навук. Уладзімір Іванавіч у сваім выступленні адзначыў:

“Дазвольце яшчэ звярнуць вашу ўвагу вось на што: у сучасны момант у г.Менску і на ўсёй тэрыторыі БССР ёсць шмат усякіх навуковых устаноў, у іх вядзецца вялікая навуковая праца. Працы нашых вучоных друкуюцца ў розных выданнях, як беларускіх, . украінскіх, расійскіх. так і ў замежных – нямецкіх і французскіх. І мне здаецца, што ў сучасны момант на Беларусі ёсць шмат такіх выдатных вучоных, якія маглі-б ўсе свае сілы аддаць на тое, каб заняцца навукаю, каб разьвіваць навуку на Беларусі. Трэба каб Н.К. Асьветы з аднаго боку, і Беларускі ўрад -з другога, падумалі над тым, каб тут, на Беларусі адчыніць Беларускаю Акадэмію Навук. Гэта акадэмія стане цэнтрам, вакол якога будуць аб’яднаны ўсе вучоныя Беларусі, у зьвязку з чым навуковы рух пойдзе хуткімі тэмпамі і ў бліжэйшыя гады беларускія вучоныя дадуць шмат усякіх навуковых прац. Адчыненне Беларускай Акадэміі Навук з’яўляецца бліжэйшай з наступных задач Н.К.Асьветы, гэта з’яўляецца

неабходным момантам у разьвіцці нацыянальнай культуры Беларусі” [12, с.266-267].

Пасля гэтага выступлення Уладзіміра Іванавіча прайшло паўтара года. 13 кастрычніка 1928 года пастановай ЦВК і СНК БССР Інстытут беларускай культуры быў рэарганізаваны ў Беларускаю Акадэмію навук (БАН),

А 14 кастрычніка 1928 года ў газеце “Звязда” быў апублікаваны артыкул У.І.Пічэты аб неабходнасці стварэння ў Беларусі Акадэміі навук. У ім былі такія радкі:

“Рэарганізацыя Інбелкульту ў Акадэмію навук з’яўляецца фактам надзвычайна вялікага культурнага значэння, які лёгічна выцякае з таго становішча, якое займаў ІБК як навуковая і культурная арганізацыя на абшарах Беларусі. Усёй сваёй справай і сваімі навуковымі выданнямі, якія адзначаны ў замежнай прэсе як выдатныя, ІБК вырас у вялікую навуковую ўстанову, якая ў сучасны момант ператвараецца ў Акадэмію навук”[13]

Урачыстае адкрыццё БАН адбылася 1 студзеня 1929 года. Гэтую назву яна мела да 1936 года, калі была перайменавана ў Акадэмію навук БССР.

У ліку заснавальнікаў БАН і першых яе правадзейных членаў быў і выдатны беларускі гісторык У.І.Пічэта.

У 1939 годзе ён быў выбраны членам-карэспандэнтам АН СССР, а ў 1946 годзе - правадзейным членам Акадэміі навук СССР.

Уладзімір Іванавіч Пічэта быў адзіным членам Інстытута беларускай культуры, які стаў “саюзным” акадэмікам або акадэмікам АН СССР.

Літаратура

1. Няміга Г. Інстытут Беларускай Культуры. Беларуская Акадэмія навук – Акадэмія навук Беларускай ССР. Мюнхен, 1957.
2. “Асьвета” - № 2- 1924.
3. Петрыкаў П.Ц., Токараў М.У., Галенчык М.І. Стварэнне і дзейнасць Інстытута беларускай культуры //Інстытут беларускай культуры. Мінск, 1993.
- 4.Інстытут беларускай культуры (Інбелкульт). Гісторыя ўзнікнення. Сучасная структура. Навукова-даследчая дзейнасць. Менск, 1926.
5. Савецкая Беларусь. 1924. 18 кастр.
- 6.Наш край. 1926. № 1.
7. Савецкая Беларусь.1926. 28 кастр./
8. Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф.15. Воп.1. Спр.1853.
9. СЗ БССР - № 42- 1927.
10. Цэнтральны навуковы архіў НАН Беларусі. Ф.18. Спр.34.
11. Інстытут історыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (1929-2009). Мінск, 2009.
12. Восьмы Усебеларускі з’езд Саветаў рабочых, сялянскіх і чырвонаармейскіх дэпутатаў (Стэнаграфічная справаздача). Менск, 1927.
13. Звязда. 1928. 14 кастр.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ